

POSTANOWIENIE

Dnia 19 grudnia 2018 r.

Sąd Najwyższy w składzie:

SSN Krzysztof Rączka

w sprawie z odwołania J. P.

od decyzji Zakładu Ubezpieczeń Społecznych Oddziału w N.

o emeryturę z tytułu pracy w warunkach szczególnych,

na posiedzeniu niejawnym w Izbie Pracy i Ubezpieczeń Społecznych w dniu 19 grudnia 2018 r.,

na skutek skargi kasacyjnej odwołującego się od wyroku Sądu Apelacyjnego [...] z dnia 24 maja 2017 r., sygn. akt III AUa [...],

- 1. odmawia przyjęcia skargi kasacyjnej do rozpoznania;**
- 2. odstępuje od obciążania odwołującego się kosztami postępowania kasacyjnego.**
- 3. zasądza od Skarbu Państwa (kasa Sądu Okręgowego w O.) na rzecz adwokata P. K. kwotę 120 (sto dwadzieścia) zł tytułem kosztów pomocy prawnej udzielonej przez adwokata z urzędu.**

UZASADNIENIE

Zaskarżonym wyrokiem z 24 maja 2017 r., III AUa [...] Sąd Apelacyjny [...] oddalił apelację wnioskodawcy J. P. od wyroku Sądu Okręgowego w O. z 21 września 2017 r., V U [...] oddalającego jego odwołanie od decyzji Zakładu Ubezpieczeń Społecznych Oddziału w T. z 23 września 2015 r., którą organ rentowy odmówił wnioskodawcy prawa do wcześniejszej emerytury, gdyż ubezpieczony nie udowodnił 15-letniego okresu pracy w szczególnych warunkach, wykonywanej stale i pełnym wymiarze czasu pracy.

Wnioskodawca J. P., urodzony 25 marca 1955 r., w dniu 24 marca 2015 r. złożył wniosek o emeryturę z tytułu pracy w warunkach szczególnych. Na podstawie przedłożonej dokumentacji organ rentowy ustalił, że wnioskodawca nie jest członkiem otwartego funduszu emerytalnego, a na dzień 1 stycznia 1999 r. udokumentował 27 lat i 14 dni okresów składkowych i nieskładkowych w tym 7 lat, 2 miesiące i 18 dni stażu pracy w warunkach szczególnych, z tytułu zatrudnienia od 1 września 1973 r. do 30 listopada 1976 r. w Przedsiębiorstwie Państwowej Komunikacji Samochodowej Oddział w B. na stanowisku mechanika napraw pojazdów samochodowych oraz od 14 lipca 1987 r. do 30 czerwca 1991 r. w PGR Zakładzie Remontowo-Budowlanym w B., na stanowisku dekarza.

Organ rentowy nie uznał do stażu zatrudnienia wnioskodawcy w szczególnych warunkach następujących okresów jego pracy:

- od 1 września 1970 r. do 30 sierpnia 1973 r. w Przedsiębiorstwie Państwowej Komunikacji Samochodowej Oddział w B., gdzie wnioskodawca był uczniem nauki zawodu w Zasadniczej Szkole Zawodowej;

- od 1 listopada 1976 r. do 30 czerwca 1977 r. w Zakładach Aparatury Chemicznej „[...]” w O. na stanowisku ślusarza;

- od 22 sierpnia 1977 r. do 30 kwietnia 1985 r. w Przedsiębiorstwie Budownictwa Przemysłowego „[...]” w K. na stanowisku mechanika pojazdów samochodowych;

- od 1 lipca 1985 r. do 13 lipca 1987 r. w Międzyzakładowym Klubie Sportowym „[...]” w B. na stanowisku robotnika budowlanego - dekarza;

- od 16 czerwca 1992 r. do 15 sierpnia 1992 r. w Zakładzie Remontowo - Budowlanym „[...]” w B. na stanowisku dekarza;

- od 17 sierpnia 1992 r. do 19 grudnia 1992 r. w Zakładzie Ogólnobudowlanym [...] w B. na stanowisku dekarza;

- od 1 maja 1993 r. do 31 stycznia 1995 r. w Przedsiębiorstwie Usługowo - Konsultingowym „[...]” Sp. z o.o. w B. na stanowisku dekarza;

- od 1 czerwca 1995 r. do 30 listopada 1995 r. w Zakładzie Dekarskim [...] w B. na stanowisku dekarza;

- od 1 sierpnia 1996 r. do 31 stycznia 1997 r. w Przedsiębiorstwie Remontowo- Budowlanym [...] w B. na stanowisku dekarza na 1/2 etatu;

- od 6 marca 1997 r. do 9 kwietnia 1997 r., od 18 lipca 1997 r. do 10 października 1997 r. i od 11 lutego 1998 r. do 31 sierpnia 1998 r. w Przedsiębiorstwie Wyrobów Cukierniczych „[...]” w B., na stanowisku portiera.

W tak ustalonym stanie faktycznym wyroku Sąd Okręgowy w O. wyrokiem z 21 września 2016 r., V U [...] oddalił odwołanie wnioskodawcy od decyzji Zakładu Ubezpieczeń Społecznych Oddział w T. z 23 września 2015 r., uznając, że nie jest ono zasadne, bowiem skarżący nie wykazał co najmniej 15 lat pracy w szczególnych warunkach lub o szczególnym charakterze, zaś organ rentowy słusznie nie uznał spornych okresów za okresy pracy w warunkach szczególnych.

Od tego wyroku odwołujący się wniósł apelację, wskazując, że wyrok Sądu jest dla niego niezrozumiały. Skarżący, odnosząc się do nieuznanych przez ten Sąd okresów jego zatrudnienia w warunkach szczególnych wskazał, że mechanik nigdy nie pracował przez cały czas w kanale, a praca dekarza zawsze jest uciążliwa.

W ocenie Sądu Apelacyjnego, Sąd Okręgowy wszechstronnie rozważył i ocenił cały materiał dowodowy i wysnuł z niego prawidłowe wnioski, w związku z czym przyjął za własne ustalenia faktyczne Sądu pierwszej instancji.

Sąd drugiej instancji wskazał, że w odniesieniu do okresu od 22 sierpnia 1977 r. do 30 kwietnia 1985 r., kiedy wnioskodawca pracował w Przedsiębiorstwie Budownictwa Przemysłowego „[...]”, nie było pewne, że w tym czasie stale i w pełnym wymiarze czasu pracy ubezpieczony wykonywał prace wymienione w rozporządzeniu Rady Ministrów z 7 lutego 1983 r. w sprawie wieku emerytalnego pracowników zatrudnionych w szczególnych warunkach lub w szczególnym charakterze (Dz.U. z 1983 r. Nr 8, poz. 43 ze zm.). W stosunku do tego okresu wydano wyłącznie zwykłe świadectwo pracy, w którym potwierdzono, że w ww. okresie J. P. pracował jako mechanik pojazdów samochodowych. Z pozostałych zachowanych dokumentów pracowniczych nie wynika, by był to okres wykonywania pracy w warunkach szczególnych. We wniosku z 18 lipca 1983 r. o przeszerogowanie pracownika fizycznego wskazano, że wnioskodawca jest zatrudniony jako mechanik i pełni funkcję brygadzysty, natomiast z dokumentu powierzenia stanowiska z 9 listopada 1984 r. wynika, że J. P., pracujący jako cieśla, z dniem 1 września 1984 r. ma powierzone stanowisko mechanika. To ostatnie stanowisko pracy wymieniane jest konsekwentnie w angażach i innych

dokumentach pracowniczych wnioskodawcy. Brak jest w nich natomiast jakiegokolwiek informacji, wskazującej, że czynności pracownicze wnioskodawca wykonywał faktycznie wyłącznie w kanałach remontowych, co jest warunkiem uznania takich prac za wykonywane w warunkach szczególnych. Zasadnie przy tym Sąd pierwszej instancji zwrócił uwagę na treść zeznań przesłuchanych w sprawie świadków. Jakkolwiek z uzyskanych w ten sposób informacji można wysnuć wniosek, że zakres pracy wnioskodawcy dotyczył przede wszystkim wykonywania prac mechanika w kanale remontowym, to jednak nie ograniczał się wyłącznie do takich czynności. W tym miejscu trzeba wyraźnie podkreślić, że do niższego wieku emerytalnego uprawnia wyłącznie wykonywanie pracy w kanałach remontowych przy naprawie pojazdów mechanicznych lub szynowych. Zatem nie każda praca na stanowisku mechanika podlega zaliczeniu do pracy w szczególnych warunkach. Sąd drugiej instancji zaznaczył jednocześnie, że wykonywanie pracy w samym kanale nie musiało trwać przez osiem godzin dziennie. Jednak decydujące kryterium opiera się na rodzaju faktycznie powierzonych i wykonywanych prac. Jak to było wskazane wyżej, ze zgromadzonych dowodów z dokumentów oraz osobowych w postaci zeznań świadków i wyjaśnień wnioskodawcy wynika natomiast, że skarżący wykonywał różne prace związane z naprawą pojazdów mechanicznych, a nie tylko prace, które ze swej istoty wymagały ich rozpoczęcia lub zakończenia poprzez wykonywanie pracy w kanale remontowym. W żadnym ze zgromadzonych dokumentów nie ma mowy o pracy wnioskodawcy jako mechanika w kanale remontowym.

Od tego wyroku wnioskodawca złożył skargę kasacyjną, zaskarżając go w całości.

Skarżący oparł wniosek o przyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania na przesłance oczywistej zasadności skargi kasacyjnej (art. 398⁹ § 1 pkt 4 k.p.c.).

Skarżący wskazał, że Sądy *meriti* dokonały niewłaściwej wykładni art. 184 ust. 1 pkt 1 w zw. z art. 32 ust. 2 i 4 ustawy o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych z dnia 17 grudnia 1998 r. w zw. z § 2 oraz § 4 ust. 1 pkt 3 Rozporządzenia Rady Ministrów w sprawie wieku emerytalnego pracowników zatrudnionych w szczególnych warunkach lub w szczególnym charakterze z dnia 7 lutego 1983 r. (Dz.U. Nr 8, poz. 43) i uznały, że wnioskodawca podczas pracy na

stanowisku mechanika samochodowego w okresie 1977-1985 oraz na stanowisku dekarza w latach 1985-1987 i 1992-1995 nie wykonywał pracy w sposób stały w szczególnych warunkach. Sąd uznał bowiem, że do zakwalifikowania wykonywania pracy w sposób stały konieczne jest wykonywanie wyłącznie pracy określonej w wykazie prac wskazanych w Rozporządzeniu, a wszelkie dodatkowe czynności wykonywane w tym czasie spoza wykazu dyskwalifikują uznanie tak świadczonej pracy za pracę wykonywaną w szczególnych warunkach. W ocenie pełnomocnika wnioskodawcy, taka wykładnia wskazanych przepisów jest nieprawidłowa. Sąd zarówno pierwszej jak i drugiej Instancji nie dokonał wyczerpującej analizy stanu faktycznego i nie wskazał w jakim zakresie wykonywane czynności, niemieszczące się w wykazie prac w warunkach szkodliwych, były powiązane z pracą świadczoną w kanale naprawczym, czy też na wysokościach w ramach prac dekarских lub też były jedynie pracami incydentalnymi. Zgodnie natomiast z wyrokiem Sądu Najwyższego z 28 sierpnia 2014 r., II UK 537/13, takie prace należy zaliczać do wymiaru czasu pracy w warunkach szczególnych.

W odpowiedzi na skargę kasacyjną organ rentowy wniósł o:

- 1) wydanie w trybie art. 398⁹ § 2 w zw. z § 1 k.p.c. - postanowienia odmawiającego przyjęcia skarg kasacyjnej do rozpoznania, ewentualnie
- 2) oddalenie skargi kasacyjnej w całości - na podstawie art. 398¹⁴ k.p.c. - w razie przyjęcia skargi kasacyjnej do rozpoznania,
- 3) zasądzenie od skarżącego na rzecz organu rentowego kosztów postępowania kasacyjnego w tym kosztów zastępstwa prawnego przez radcę prawnego według norm przepisanych.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje:

Skarga kasacyjna odwołującego się nie kwalifikuje się do przyjęcia jej do merytorycznego rozpoznania. Zgodnie z art. 398⁹ § 1 k.p.c., Sąd Najwyższy przyjmuje skargę kasacyjną do rozpoznania, jeżeli w sprawie (1) występuje istotne zagadnienie prawne, (2) istnieje potrzeba wykładni przepisów prawnych budzących poważne wątpliwości lub wywołujących rozbieżności w orzecznictwie sądów,

(3) zachodzi nieważność postępowania lub (4) skarga kasacyjna jest oczywiście uzasadniona. W związku z tym wniosek o przyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania powinien wskazywać, że zachodzi przynajmniej jedna z okoliczności wymienionych w powołanym przepisie, a jego uzasadnienie zawierać argumenty świadczące o tym, że rzeczywiście, biorąc pod uwagę sformułowane w ustawie kryteria, istnieje potrzeba rozpoznania skargi przez Sąd Najwyższy.

Wniesiona w sprawie skarga kasacyjna zawiera wniosek o przyjęcie jej do rozpoznania uzasadniony w ten sposób, że skarga jest oczywiście uzasadniona (art. 398⁹ § 1 pkt 4 k.p.c.). Nie można jednak uznać, że skarżący wykazał istnienie przesłanki przyjęcia skargi do rozpoznania określonej w art. 398⁹ § 1 pkt 4 k.p.c.

W orzecznictwie Sądu Najwyższego przyjęto, że przesłanka oczywistej zasadności skargi kasacyjnej (art. 398⁹ § 1 pkt 4 k.p.c.) spełniona jest wówczas, gdy zachodzi niewątpliwa, widoczna na pierwszy rzut oka, tj. bez konieczności głębszej analizy, sprzeczność orzeczenia z przepisami prawa nie podlegającymi różnej wykładni (por. m.in. postanowienia Sądu Najwyższego z dnia 8 marca 2002 r., I PKN 341/01, OSNP 2004 nr 6, poz. 100; z dnia 10 stycznia 2003 r., V CZ 187/02, OSNC 2004 nr 3, poz. 49). Musi być zatem oczywiste, że ma miejsce kwalifikowana postać naruszenia prawa, zauważalna *prima facie* przy wykorzystaniu podstawowej wiedzy prawniczej, która przesądza o wadliwości zaskarżonego orzeczenia w stopniu nakazującym uwzględnienie skargi (por. m.in. postanowienia Sądu Najwyższego z dnia 24 lutego 2012 r., II CSK 225/11, niepublikowane; z dnia 23 listopada 2011 r., III PK 44/11, niepublikowane). Powołanie się na przesłankę zawartą w art. 398⁹ § 1 pkt 4 k.p.c. zobowiązuje przy tym skarżącego do przedstawienia wyводу prawnego, uzasadniającego jego pogląd, że skarga jest oczywiście uzasadniona, przy czym, o ile dla uwzględnienia skargi kasacyjnej wystarczy, że jej podstawa jest usprawiedliwiona, to dla jej przyjęcia do rozpoznania konieczne jest wykazanie kwalifikowanej postaci naruszenia przepisów prawa materialnego lub procesowego polegającej na jego oczywistości, widocznej *prima facie*, przy wykorzystaniu podstawowej wiedzy prawniczej (por. postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 16 września 2003 r., IV CZ 100/03, LEX nr 82274).

W niniejszej sprawie nie można było uznać, aby skarżący wykazał oczywistą zasadność skargi kasacyjnej. W pierwszej kolejności należy bowiem zauważyć, że Sąd drugiej instancji nigdzie nie przyjął wykładni, zgodnie z którą wykonywanie jakichkolwiek innych czynności, poza tymi stanowiącymi pracę w szczególnych warunkach, dyskwalifikuje dany okres z możliwości zaliczenia go do okresu pracy w szczególnych warunkach. Wręcz przeciwnie, Sąd Apelacyjny wyraźnie wskazał, że np. praca w kanale remontowym nie musiała być pracą wykonywaną przez osiem godzin dziennie. Nie ulega jednak wątpliwości, że praca w warunkach szczególnych musi być wykonywana stale i w pełnym wymiarze czasu. Z tego też powodu Sąd drugiej instancji uznał, że dowody przedstawione przez wnioskodawcę nie świadczą o tym, aby wykonywał on pracę w szczególnych warunkach (w spornych okresach) stale i w pełnym wymiarze czasu, bowiem z materiału dowodowego wynika, że w tym czasie były mu też powierzane inne czynności, nie związane w żaden sposób z pracami zaliczanymi do pracy w szczególnych warunkach.

Ponadto, nie sposób nie zauważyć, że skarżący opiera się również na zarzutach dotyczących oceny materiału dowodowego zebranego w sprawie, co w świetle art. 398³ § 3 k.p.c. nie może stanowić podstawy skargi kasacyjnej.

Stwierdzając, że nie zachodzą przyczyny przyjęcia skargi, określone w art. 398⁹ § 1 k.p.c., Sąd Najwyższy postanowił zgodnie z art. 398⁹ § 2 k.p.c. Rozstrzygnięcie w punkcie drugim ma swoje oparcie w art. 102 k.p.c. w zw. z art. 391 k.p.c. w zw. z art. 398²¹ k.p.c. przy uwzględnieniu sytuacji majątkowej wnioskodawcy. Koszty pomocy prawnej udzielonej przez adwokata z urzędu zostały zasądzone na podstawie § 16 ust. 4 pkt 2 w zw. z § 15 ust. 2 rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 3 października 2016 r. w sprawie ponoszenia przez Skarb Państwa kosztów nieopłaconej pomocy prawnej udzielonej przez adwokata z urzędu (Dz.U. z 2016 r., poz. 1714).